

IT-01-47-I
① 28-1/1474 TEK
20 July 2001

28/1474 TEK
js

OPTUŽNICA

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-01-47-I

**TUŽILAC
MEĐUNARODNOG SUDA**

PROTIV

**ENVERA HADŽIHASANOVIĆA
MEHMEDA ALAGIĆA
AMIRA KUBURE**

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, na osnovu svog ovlašćenja iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljnjem tekstu: Statut Međunarodnog suda), optužuje:

**ENVERA HADŽIHASANOVIĆA, MEHMEDA ALAGIĆA
i AMIRA KUBURU**

za **KRŠENJA ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA i TEŠKE
POVREDE ŽENEVSKIH KONVENCIJA** kako slijedi:

OPTUŽENI:

- 1) **Enver HADŽIHASANOVIĆ**, sin Besima i Refije (djevojačko prezime SARAJLIĆ), rođen je 7. jula 1950. u Zvorniku, opština Zvornik, Republika Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu: Bosna i Hercegovina).

- 2) **Enver HADŽIHASANOVIC** je bivši aktivni oficir Jugoslovenske narodne armije (u daljnjem tekstu: JNA). Godine 1973. diplomirao je na Vojnoj akademiji kopnene vojske u Beogradu, nakon čega je raspoređivan na dužnosti u JNA u Tuzli i Sarajevu. Kao kapetan prve klase pohađao je Komandno-štabnu školu u Beogradu. Po završetku te škole unapređen je u čin majora i raspoređen na dužnost komandanta bataljona vojne policije 7. armije. Godine 1988. **Enver HADŽIHASANOVIC** je prekomandovan na dužnost načelnika štaba 49. motorizovane brigade. Ta je brigada poslije transformisana u mehanizovanu brigadu, a krajem 1989. on je postavljen za njenog komandanta. Na toj dužnosti **Enver HADŽIHASANOVIC** je stekao čin potpukovnika.
- 3) Početkom aprila 1992., JNA je stavila **Envera HADŽIHASANOVICA** u kućni pritvor u Sarajevu. On je 8. aprila 1992. uspio pobjeći, a zatim je dezertirao iz JNA. Neposredno po napuštanju JNA, **Enver HADŽIHASANOVIC** je stupio u Teritorijalnu odbranu (u daljnjem tekstu: TO) Bosne i Hercegovine. Dana 14. novembra 1992., **Enver HADŽIHASANOVIC** je postao komandant 3. korpusa Armije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: ABiH). Na tom položaju je ostao do 1. novembra 1993. kada je unapređen u načelnika štaba Vrhovne komande ABiH. U decembru 1993. **Enver HADŽIHASANOVIC** je dobio čin brigadnog generala, te kao takav postao članom Zajedničke komande Armije Federacije Bosne i Hercegovine. U maju 1997. **Enver HADŽIHASANOVIC** je dobio čin divizijskog generala. Kasnije je unapređen u čin general-majora. **Enver HADŽIHASANOVIC** je penzionisan u aprilu 2000.
- 4) **Mehmed ALAGIC**, sin Redže i Fermane (djevojačko prezime CERIC), rođen je 8. jula 1947. u Fajtovcima, opština Sanski Most, Bosna i Hercegovina.
- 5) **Mehmed ALAGIC** je bivši aktivni oficir JNA. Vojnu školu završio je u Banjoj Luci 1970. godine, a kasnije je predavao i bio načelnik Škole rezervnih oficira, takođe u Banjoj Luci. Godine 1986., po završetku studija na visokoj vojnoj školi za starješinski kadar (Komandno-štabna škola), **Mehmed ALAGIC** je postao oficir za operativne poslove 36. mehanizovane brigade. U decembru 1989., postavljen je za načelnika štaba jedne pješadijske brigade u Zrenjaninu, koja je bila u sastavu Novosadskog korpusa.

Mehmed ALAGIĆ je napustio JNA 27. februara 1991. u činu potpukovnika.

- 6) Dana 13. januara 1993., **Mehmed ALAGIĆ** je kao vojnik stupio u 17. krajišku brigadu 3. korpusa ABiH. Na osnovu naređenja komande 3. korpusa ABiH od 8. marta 1993. postavljen je za komandanta Operativne grupe "Bosanska Krajina" 3. korpusa ABiH (u daljnjem tekstu: OG). Dana 1. novembra 1993., **Mehmed ALAGIĆ** je postavljen za komandanta 3. korpusa ABiH. Kada je 26. februara 1994. formiran 7. korpus ABiH, imenovan je za komandanta tog korpusa. U aprilu 1994., **Mehmed ALAGIĆ** je dobio čin brigadnog generala. U martu 1996., kao član Glavnog odbora Stranke demokratske akcije (SDA), **Mehmed ALAGIĆ** je izabran za predsjednika opštine Sanski Most, a u septembru 1996. izabran je za zastupnika u Zastupničkom domu Federacije Bosne i Hercegovine. Kasnije je Ured visokog predstavnika smijenio **Mehmeda ALAGIĆA** sa položaja predsjednika opštine Sanski Most. Dana 16. aprila 2001., Kantonalni sud u Bihaću, u Bosni i Hercegovini, osudio ga je na četiri godine zatvora zbog zloupotrebe položaja i vlasti. **Mehmed ALAGIĆ** je na tu presudu uložio žalbu.
- 7) **Amir KUBURA**, sin Nazifa, rođen je 4. marta 1964. u Kaknju, opština Kakanj, Bosna i Hercegovina.
- 8) **Amir KUBURA** je bivši aktivni oficir JNA. Po završetku Akademije kopnene vojske, pet godina služio je kao aktivni oficir JNA u Đakovici. Godine 1992., **Amir KUBURA** je napustio JNA u činu kapetana.
- 9) Godine 1992., **Amir KUBURA** je stupio u ABiH u nastajanju kao zamjenik komandanta jednog odreda u Kaknju. Kasnije je postavljen za komandanta jednog brdskog bataljona ABiH u istom području. Dana 11. decembra 1992., **Amir KUBURA** je postavljen na dužnost pomoćnika načelnika štaba za operativno-nastavne poslove 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH. Načelnik štaba 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH postao je 1. januara 1993. godine. Od 1. aprila 1993. do 20. jula 1993., **Amir KUBURA** je zamjenjivao Asima KORIČIĆA, tadašnjeg komandanta 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH, koji je u tom periodu bio odsutan. Dana 21. jula 1993. postavljen je za komandanta 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH. Dana 16. marta 1994., u činu pukovnika, **Amir KUBURA** je

postao komandant 1. muslimanske brdske brigade 1. korpusa ABiH. Za komandanta 443. brigade 4. korpusa ABiH imenovan je 16. decembra 1995. godine. U junu 1999. **Amir KUBURA** je bio na dužnosti u komandi 1. korpusa ABiH.

OPTUŽBE:

- 10) U periodu između januara 1993. i januara 1994., ABiH je učestvovala u raznim borbenim dejstvima protiv Hrvatskog vijeća obrane (u daljnjem tekstu: HVO) u srednjoj Bosni. Konkretno, u aprilu 1993. i početkom ljeta 1993., jedinice 3. korpusa ABiH preduzele su niz teških napada na HVO uključujući, pored ostalih, područja opština Bugojno, Busovača, Kakanj, Maglaj, Novi Travnik, Travnik, Vareš, Vitez, Zavidovići, Zenica i Žepče. Operacije ABiH kulminirale su masovnim napadom između 7. i 13. juna 1993. na teritorijama, *inter alia*, opština Kakanj, Travnik i Zenica.
- 11) U tim je borbenim operacijama 7. muslimanska brdska brigada 3. korpusa ABiH, koja je oformljena i korišćena kao laka pješadijska manevarska jedinica, igrala važnu ulogu. Sedmoj muslimanskoj brdskoj brigadi 3. korpusa ABiH priključili su se i bili joj potčinjeni muslimanski borci iz inostranstva. Ti strani borci su sebe nazivali "mudžahedinima" ili "svetim ratnicima". "Mudžahedini", uglavnom iz islamskih zemalja, počeli su pristizati u Bosnu i Hercegovinu negdje sredinom 1992. godine. "Mudžahedini" su bili spremni na "džihad" ili "sveti rat" protiv neprijatelja bosanskih Muslimana.
- 12) U opštinama navedenim u paragrafu 10) jedinice 3. korpusa ABiH napale su gradove i sela naseljena pretežno bosanskim Hrvatima. Hotimičnom lišavanju života i nanošenju teških povreda bili su izloženi najviše civili bosanski Hrvati, ali i bosanski Srbi, uključujući žene, djecu, te starije i nemoćne osobe. Tokom tih napada, ili poslije njih, ubijeno je najmanje 200 civila, bosanskih Hrvata i bosanskih Srba, a još ih je mnogo više ranjeno ili povrijeđeno dok su se pokušavali sakriti ili pobjeći. U nekoliko slučajeva, snage ABiH su ubile vojnike HVO-a nakon što su se ovi predali.

- 13) U zatočeničkim objektima ABiH protivpravno su zatvarani ili na drugi način zatočavani uglavnom bosanski Hrvati, ali i bosanski Srbi. Zatvoreni, odnosno na drugi način zatočeni bosanski Hrvati i bosanski Srbi ubijani su, premlaćivani, podvrgavani tjelesnom i duševnom zlostavljanju, te zastrašivanju i nečovječnom postupanju, uključujući zatvaranje u pretrpane prostore i u nehigijenskim uslovima, a na nečovječan način im je uskraćivano zadovoljenje osnovnih životnih potreba, kao što su adekvatna prehrana, voda i odjeća. Pružana im je vrlo slaba ili nikakva zdravstvena njega.
- 14) Bosanski Hrvati i bosanski Srbi koji su bili zatvoreni ili na drugi način zatočeni bili su, *inter alia*, prisiljavani da kopaju rovove, grade bunkere i izvlače ljudska tijela u neprijateljskim, odnosno po život opasnim uslovima. Neka od tih zatvorenih odnosno na drugi način zatočenih lica poginula su radeći takve poslove pod prisilom. Zatvoreni odnosno na drugi način zatočeni bosanski Hrvati i bosanski Srbi korišćeni su kao ljudski štit i taoci.
- 15) Snage ABiH su pljačkale i uništavale imovinu bosanskih Hrvata i bosanskih Srba bez ikakvog vojnog opravdanja. Uništavani su ili teško oštećivani stambeni i drugi objekti uglavnom bosanskih Hrvata, ali i bosanskih Srba, kao i lična imovina tih civila i njihova stoka. Pored toga i vjerski objekti, mjesta i ustanove bosanskih Hrvata bili su cilj uništavanja odnosno oštećivanja i oskvrnjivanja.
- 16) Navodi sadržani u paragrafima od 1) do 15), te navodi iz paragrafa 45) do 50) niže u tekstu ponovo su navedeni i uključeni u sadržaj svake od optužbi.

TAČKE 1 - 5

(UBISTVO, HOTIMIČNO LIŠAVANJE ŽIVOTA, NASILJE PROTIV ŽIVOTA I TIJELA, HOTIMIČNO NANOŠENJE VELIKIH PATNJI ILI TEŠKIH POVREDA TIJELA ILI ZDRAVLJA i NEČOVJEČNO POSTUPANJE)

- 17) Nekoliko puta u toku borbenih dejstava protiv HVO-a u srednjoj Bosni u periodu između januara 1993. i januara 1994., snage 3. korpusa ABiH ubile su vojnike HVO-a koji su se predali i/civile, bosanske Hrvate i bosanske Srbe. Ta ubijanja koja su nakon napada

na gradove i sela počinile snage 3. korpusa ABiH uključuju, ali se ne ograničavaju na pogubljenja i masakre u sljedećim selima:

(a) Dusina:

(aa) Pogubljenje 26. januara 1993. civila Vojislava STANIŠIĆA, bosanskog Srbina, i sljedećih pet vojnika HVO-a koji su se predali pošto su snage 7. muslimanske brdske brigade, 303. brdske brigade, 17. krajiške brdske brigade, motorizovane brigade Visoko i "mudžahedina" krenule u napad na Dusinu, opština Zenica: Nike KEGELJA, Stipe KEGELJA, Vinka KEGELJA, Pere LJUBIČIĆA i Augustina RADOŠA;

(ab) Lišavanje života Zvonka RAJIĆA, vojnika HVO-a koji se predao, a koje je počinio Šerif PATKOVIĆ, tadašnji komandant 2. bataljona 7. muslimanske brdske brigade, nakon napada na Dusinu, opština Zenica;

(b) Miletici:

Lišavanje života 24. aprila 1993. sljedeća četiri vojnika HVO-a koja su se predala nakon što su snage 306. brdske brigade i "mudžahedina" krenule u napad na Miletice, opština Travnik: Franje PAVLOVIĆA, Tihomira PAVLOVIĆA, Vlade PAVLOVIĆA i Anta PETROVIĆA;

(c) Maline/Bikoši:

Masakr 8. juna 1993. u Bikošima, opština Travnik, nad tridesetak civila bosanskih Hrvata i vojnika HVO-a koji su se predali nakon što su snage 7. muslimanske brdske brigade, 306. brdske brigade i "mudžahedina" krenule u napad na Maline, opština Travnik. Među ubijenima su bila sljedeća lica: Anto BALTA, Ivo BALTA, Jozo BALTA, Luka BALTA, Nikica BALTA, Bojan BARAĆ, Davor BARAĆ, Goran BOBAŠ, Niko BOBAŠ, Slavko BOBAŠ, Srećo BOBAŠ, Pero BOBAŠ-PUPIĆ, Dalibor JANKOVIĆ, Stipo JANKOVIĆ, Slavko KRAMAR, Anto MATIĆ, Tihomir PEŠA, Ana PRANJEŠ, Ljubomir PUŠELJA, Predrag PUŠELJA, Jakov TAVIĆ, Mijo TAVIĆ, Stipo TAVIĆ i Ivo VOLIĆ. Ranjeni su Berislav MARJANOVIĆ, Zdravko PRANJEŠ, Darko PUŠELJA i Željko PUŠELJA.

- 18) **Enver HADŽIHASANNOVIĆ**, otprilike od januara 1993. do 31. oktobra 1993., **Mehmed ALAGIĆ**, od 8. marta 1993. do februara 1994., te **Amir KUBURA**, otprilike od aprila 1993. do marta 1994., znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage ABiH pod njihovom komandom i kontrolom spremaju počinuti takve radnje ili da su ih već počinile, u sljedećim selima, naznačenog dana ili otprilike tog datuma, a nisu preduzeli potrebne i razumno moguće mjere da takve radnje spriječe ili kazne njihove počinioce:

Enver HADŽIHASANNOVIĆ:

Dusina (opština Zenica)	26. januara 1993.
Miletići (opština Travnik)	24. aprila 1993.
Maline/Bikoši (opština Travnik)	8. juna 1993.

Mehmed ALAGIĆ:

Miletići (opština Travnik)	24. aprila 1993.
Maline/Bikoši (opština Travnik)	8. juna 1993.

Amir KUBURA:

Dusina (opština Zenica)	26. januara 1993.
Maline/Bikoši (opština Travnik)	8. juna 1993.

Tim propustima **Enver HADŽIHASANNOVIĆ**, **Mehmed ALAGIĆ** i **Amir KUBURA** počinili su:

Lišavanje života:

Tačka 1: UBISTVO kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i priznato članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

Tačka 2: HOTIMIČNO LIŠAVANJE ŽIVOTA kao **TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949.**, djelo kažnjivo po članovima 2(a) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Nanošenje tjelesne povrede:

Tačka 3: NASILJE PROTIV ŽIVOTA I TIJELA kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i priznato članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

Tačka 4: HOTIMIČNO NANOŠENJE VELIKIH PATNJI ILI TEŠKIH POVREDA TIJELA ILI ZDRAVLJA kao **TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949.**, djelo kažnjivo po članovima 2(c) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 5: NEČOVJEČNO POSTUPANJE kao **TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949.**, djelo kažnjivo po članovima 2(b) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 6 - 10

(PROTIVPRAVNO ZATOČENJE CIVILA, UBISTVO, HOTIMIČNO LIŠAVANJE ŽIVOTA, OKRUTNO POSTUPANJE i NEČOVJEČNO POSTUPANJE)

- 19) **Enver HADŽIHASANOVIĆ**, otprilike od januara 1993. do 31. oktobra 1993., **Mehmed ALAGIĆ**, otprilike od aprila 1993. do februara 1994., te **Amir KUBURA**, otprilike od aprila 1993. do marta 1994., znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage ABiH pod njihovom komandom i kontrolom spremaju planirati, pripremati ili izvršiti zatvaranje, protivpravno zatočenje, lišavanje života i nečovječno i okrutno postupanje prema bosanskim Hrvatima i bosanskim Srbima na sljedećim lokacijama na teritoriji Bosne i Hercegovine, ili da su to već učinile, a nisu preduzeli potrebne i razumno moguće mjere da takve radnje spriječe ili kazne njihove počinioc:

Enver HADŽIHASANOVIĆ:

- (a) opština Zenica:

zenička muzička škola, u gradu Zenici, otprilike od 26. januara 1993. pa najmanje do januara 1994.;

(b) opština Travnik:

(ba) grad Travnik:

bivša kasarna JNA otprilike od maja 1993. pa najmanje do 23. decembra 1993.;

(bb) selo Mehurići:

- osnovna škola Mehurići, otprilike od 6. juna 1993. pa najmanje do 24. juna 1993.;

- kovačnica, otprilike od 6. juna 1993. pa najmanje do 13. jula 1993.;

(bc) selo Orašac:

logor Orašac, otprilike od 15. oktobra 1993. pa najmanje do decembra 1993.;

(c) opština Kakanj:

motel "Sretno", otprilike od 15. maja 1993. pa najmanje do 21. juna 1993.;

(d) opština Bugojno:

(da) zgrada gimnazije, otprilike od 18. jula 1993. pa najmanje do 13. oktobra 1993.;

(db) zgrada samostana, otprilike od 24. jula 1993. pa najmanje do početka augusta 1993.;

(dc) salon namještaja "Slavonija", otprilike od 24. jula 1993. pa najmanje do 18. augusta 1993.;

(dd) stadion FK "Iskra", otprilike od 30. jula 1993. pa najmanje do 19. marta 1994.;

(de) Osnovna škola "Vojin Paleksić", otprilike od 31. jula 1993. pa najmanje do septembra 1993.;

(df) zgrada "BH banke", otprilike od septembra 1993. pa najmanje do februara 1994.

Mehmed ALAGIĆ:

opština Travnik:

(a) grad Travnik:

bivša kasarna JNA otprilike od maja 1993. pa najmanje do 23. decembra 1993.;

(b) selo Mehurići:

(ba) osnovna škola Mehurići, otprilike od 6. juna 1993. pa najmanje do 24. juna 1993.;

(bb) kovačnica, otprilike od 6. juna 1993. pa najmanje do 13. jula 1993.;

(c) selo Orašac:

logor Orašac, otprilike od 15. oktobra 1993. pa najmanje do decembra 1993.;

Amir KUBURA:

(a) opština Zenica:

zenička muzička škola, u gradu Zenici, otprilike od 26. januara 1993. pa najmanje do januara 1994.;

(b) opština Travnik:

(ba) osnovna škola Mehurići, otprilike od 6. juna 1993. pa najmanje do 24. juna 1993.;

(bb) kovačnica, otprilike od 6. juna 1993. pa najmanje do 13. jula 1993.;

(c) opština Kakanj:

motel "Sretno", otprilike od 15. maja 1993. pa najmanje do 21. juna 1993.

- 20) Zatvoreni odnosno na drugi način zatočeni bosanski Hrvati i bosanski Srbi redovno su podvrgavani tjelesnom i/ili duševnom zlostavljanju. Tjelesno zlostavljanje uključivalo je batinanje najrazličitijim oruđima, kao što su kundaci pušaka, metalne kuke, drveni štapovi i ručke, pendreci, palice, bokseri, drvene letve, čizme i telefonski kablovi, što je rezultiralo nanošenjem čitavog niza raznih tjelesnih povreda. Nekolicini zatočenika polomljena su rebra, nosevi i udovi. U nekim slučajevima zatvorenici su pretučeni na smrt. Sa zatočenicima se postupalo nečovječno, što je uključivalo njihovo zatvaranje u pretrpane prostore i u nehigijenskim uslovima, i nehumano im se uskraćivalo zadovoljenje osnovnih životnih potreba kao što su adekvatna prehrana, voda i odjeća. Pružana im je vrlo slaba ili nikakva zdravstvena njega. Duševno zlostavljanje uključivalo je prijetnje tjelesnim povredama i smrću, naprimjer, zatvorenike se prisiljavalo da kopaju "vlastite grobove" i prijetilo im se da će im u zatočeništvu amputirati udove:
- (a) U zeničkoj muzičkoj školi, vojnici 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH, većinom pripadnici vojne policije i "mudžahedina", zatvorenike su zlostavljali tako što su ih tukli raznim oruđima kao što su kundaci pušaka, drveni štapovi i ručke, palice, bokseri, letve, čizme i telefonski kablovi, što je rezultiralo nanošenjem čitavog niza raznih tjelesnih povreda. Pripadnici vojne policije i "mudžahedina" 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH prisiljavali su zatvorenike da kopaju "vlastite grobove". Prehrana, higijena i životni uslovi bili su, opšte uzev, loši.
 - (b) U bivšoj kasarni JNA u Travniku vojnici 17. krajiške brigade OG "Bosanska Krajina" 3. korpusa ABiH redovito su tukli zatočenike.
 - (c) U osnovnoj školi Mehurići, pripadnici 306. brdske brigade 3. korpusa ABiH i "mudžahedini" nogama su udarali zatvorenike u zatočeništvu. Prilikom ispitivanja zatvorenike su pripadnici 306. brdske brigade 3. korpusa ABiH tukli i

prijetili im. Prehrana, higijena i životni uslovi bili su, opšte uzev, loši.

- (d) U kovačnici u Mehurićima, vojnici 306. brdske brigade 3. korpusa ABiH nagurali su zatvorenike u jednu malu prostoriju, veličine otprilike 3 x 3 metra. Zatvorenike su izvodili na ispitivanje, prijetili im, udarali ih nogama i tukli. Prehrana, higijena i životni uslovi bili su loši.
- (e) U logoru Orašac, "mudžahedini" su teško premlaćivali zatočenike kundacima pušaka. Jednom zatočeniku su "mudžahedini" slomili nos, a jednom drugom nekoliko rebara. Zatočenike su redovno izvrgavali prijetnjama tjelesnim povredama i smrću.
- (f) U motelu "Sretno", vojnici 3. bataljona 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH fizički su zlostavljali zatočenike tako što su ih tukli pendrecima, štapovima, kundacima pušaka, metalnim kukama, drvenim letvama i čizmama. Takođe su ih prisiljavali da tuku jedni druge. Pored toga, zatočenicima se naređivalo da udaraju glavom o zid. Nadalje, vojnici 3. bataljona 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH zatočenicima su prijetili da će im za vrijeme zatočeništva u tom objektu biti amputirane noge.
- (g) U zatočeničkim objektima u Bugojnu, pripadnici Vojne policije OG "Zapad" 3. korpusa ABiH i vojnici 307. brigade OG "Zapad" 3. korpusa ABiH, zlostavljali su zatvorenike tako što su ih tukli raznim oruđima, poput palica, policijskih pendreka, kundaka pušaka, štapova za biljar, drvenih letvi, plastičnih kablova i čizama. Prisiljavali su zatočenike da glavom udaraju o metalne rešetke. Ti fizički nasrtaji kod zatvorenika su rezultirali slučajevima gubljenja svijesti i preloma nogu. U nekoliko slučajeva su zatočenicima izbijeni zubi. Zatočenici su nekoliko puta bili prisiljeni dati krv. Pripadnici vojne policije OG "Zapad" 3. korpusa ABiH redovno su prijetili zatočenicima da će ih ubiti. Pored toga, zatvorenike su držali u prenatrpanim ćelijama i izlagali ih veoma nehygijenskim životnim uslovima. Prehrana je bila veoma slaba.

- 21) Lišavanje života zatvorenih i na drugi način zatočenih bosanskih Hrvata i bosanskih Srba uključuje, ali se ne ograničava na, sljedeće slučajeve:
- (a) lišavanje života premlaćivanjem do smrti jednog bosanskog Hrvata zatočenog u bivšoj kasarni JNA u Travniku, opština Travnik, u maju 1993.;
 - (b) lišavanje života premlaćivanjem do smrti zarobljenog vojnika HVO-a Jozе MARAČIĆA u muzičkoj školi u Zenici, opština Zenica, 18. juna 1993.;
 - (c) lišavanje života premlaćivanjem do smrti zarobljenog vojnika HVO-a Mladena HAVRANEKA u salonu namještaja "Slavonija", opština Bugojno, 5. augusta 1993.;
 - (d) lišavanje života premlaćivanjem do smrti zarobljenog vojnika HVO-a Maria ZRNA početkom augusta 1993., kada su ga iz zgrade samostana u Bugojnu, opština Bugojno, odveli na prisilni rad;
 - (e) lišavanje života ritualnim odrublivanjem glave zatočenog bosanskog Srbina Dragana POPOVIĆA, civila, 20. oktobra 1993. u logoru u Orašcu, opština Travnik.

Tim propustima **Enver HADŽIHASANOVIC**, **Mehmed ALAGIC** i **Amir KUBURA** počinili su:

Zatvaranje:

Tačka 6: PROTIVPRAVNO ZATOČENJE CIVILA kao **TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949.**, djelo kažnjivo po članovima 2(g) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Lišavanje života:

Tačka 7: UBISTVO kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i priznato članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

Tačka 8: HOTIMIČNO LIŠAVANJE ŽIVOTA kao TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949., djelo kažnjivo po članovima 2(a) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Okrutno i/ili nečovječno postupanje sa zatočenicima:

Tačka 9: OKRUTNO POSTUPANJE kao KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA, djelo kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i priznato članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

Tačka 10: NEČOVJEČNO POSTUPANJE kao TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949., djelo kažnjivo po članovima 2(b) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 11 - 13
(PROTIVPRAVNI RAD, UZIMANJE TALACA i UZIMANJE CIVILA ZA TAOCE)

- 22) **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je otprilike od 21. juna 1993. do 31. oktobra 1993. znao, ili je bilo razloga da zna, da se snage ABiH pod njegovom komandom i kontrolom spremaju planirati, pripremati ili izvršiti korišćenje zatočenih bosanskih Hrvata i bosanskih Srba za kopanje rovova, izgradnju bunkera i izvlačenje ranjenih i poginulih vojnika ABiH u neprijateljskim, po život opasnim i borbenim uslovima na linijama fronta prema HVO-u i srpskim snagama u opštinama Bugojno, Donji Vakuf, Gornji Vakuf i Zenica, što je rezultiralo pogibijom ili ranjavanjem izvjesnog broja tih zatočenika, ili da su to već učinile, a propustio je preduzeti potrebne i razumno moguće mjere da takve radnje spriječi ili kazni njihove počinioce.
- 23) Pogibije i ranjavanja zatočenika prilikom kopanja rovova na linijama fronta uključuju, ali se ne ograničavaju na pogibiju Željka TABAKOVIĆA i Davora JEZIDŽIĆA, te ranjavanje, *inter alia*, Anta BARIŠIĆA, Bože DOMINIKA, "Buce" STRINIĆA i Miroslava ZELIĆA, koji su svi bili prisiljeni da kopaju rovove na liniji fronta blizu Gornjeg Vakufa.
- 24) **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je otprilike od aprila 1993. do 31. oktobra 1993. znao, ili je bilo razloga da zna, da se snage ABiH pod njegovom komandom i kontrolom spremaju planirati,

pripremati ili izvršiti uzimanje bosanskih Hrvata u opštinama Kakanj i Zenica za taoce kako bi ih se iskoristilo za razmjenu zarobljenika ili zaustavljanje vojnih operacija HVO-a protiv ABiH, ili da su to već učinile, a nije preduzeo potrebne i razumno moguće mjere da te radnje spriječi ili kazni njihove počinioce.

Tim propustima **Enver HADŽIHASANOVIC** je počinio:

Protivpravni rad:

Tačka 11: PROTIVPRAVNI RAD kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i priznato običajnim pravom, članovima 40 i 51 Ženevske konvencije IV i članovima 49, 50 i 52 Ženevske konvencije III.

Uzimanje talaca:

Tačka 12: UZIMANJE TALACA kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i priznato članom 3(1)(b) Ženevskih konvencija.

Tačka 13: UZIMANJE CIVILA ZA TAOCE kao **TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949.**, djelo kažnjivo po članovima 2(h) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

**TAČKE 14 - 15
(ŽIVI ŠTIT)**

- 25) **Enver HADŽIHASANOVIC**, otprilike od januara 1993. do 31. oktobra 1993., i **Amir KUBURA**, od 1. aprila 1993. do marta 1994., znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage ABiH pod njihovom komandom i kontrolom spremaju planirati, pripremati ili izvršiti korišćenje bosanskih Hrvata i bosanskih Srba kao živog štita kako bi spriječile napade HVO-a odnosno snaga bosanskih Srba ili prisilile bosanske Hrvate na predaju, ili da su to već učinile, u sljedećim opštinama u naznačenom periodu ili otprilike tih datuma, a nisu preduzeli potrebne i razumno moguće mjere da takve radnje spriječe ili kazne njihove počinioce:

Enver HADŽIHASANOVIĆ:

Zenica	januar 1993.
Kakanj	juni 1993.
Gornji Vakuf	septembar 1993.

Amir KUBURA:

Zenica	januar 1993.
Kakanj	juni 1993.

Tim propustima **Enver HADŽIHASANOVIĆ** i **Amir KUBURA** počinili su:

Tačka 14: OKRUTNO POSTUPANJE kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3 i 7(3) Statuta Međunarodnog suda i priznato članom 3(1)(a) Ženevskih konvencija.

Tačka 15: NEČOVJEČNO POSTUPANJE kao **TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949.**, djelo kažnjivo po članovima 2(b) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 16 - 18
(BEZOBZIRNO RAZARANJE GRADOVA, NASELJA ILI SELA KOJE NIJE OPRAVDANO VOJNOM NUŽDOM, PLJAČKANJE JAVNE ILI PRIVATNE IMOVINE i UNIŠTAVANJE IMOVINE ŠIROKIH RAZMJERA KOJE NIJE OPRAVDANO VOJNOM NUŽDOM)

- 26) Tokom svojih borbenih dejstava protiv HVO-a u srednjoj Bosni u periodu između januara 1993. i januara 1994., snage 3. korpusa ABiH u brojnim su slučajevima pljačkale ili pljačkale i protivpravno uništavale stambene i druge objekte i ličnu imovinu civila bosanskih Hrvata i bosanskih Srba. Ti slučajevi pljačke i protivpravnog i bezobzirnog razaranja koje nije opravdano vojnom nuždom uključuju, ali se ne ograničavaju na sljedeće gradove i sela u naznačenom periodu ili otprilike tih datuma:

Dusina (opština Zenica)	januar 1993.
-------------------------	--------------

Miletići (opština Travnik)	april 1993.
Guča Gora (opština Travnik)	juni 1993.
Maline (opština Travnik)	juni 1993.
Čukle (opština Travnik)	juni 1993.
Šušanj/Ovnak/Brajkovići/ Grahovčići (opština Zenica)	juni 1993.
Vareš (opština Vareš)	novembar 1993.
Buhine Kuće (opština Vitez)	januar 1994.

- 27) **Enver HADŽIHASANOVIC**, otprilike od januara 1993. do 31. oktobra 1993., **Mehmed ALAGIĆ**, otprilike od aprila 1993. do februara 1994., te **Amir KUBURA**, otprilike od aprila 1993. do marta 1994., znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage ABiH pod njihovom komandom i kontrolom spremaju počinuti takve radnje ili da su ih već počinile u sljedećim selima u naznačenom periodu ili otprilike tih datuma, a nisu preduzeli potrebne i razumno moguće mjere da takve radnje spriječe ili kazne njihove počinioce:

Enver HADŽIHASANOVIC:

Dusina (opština Zenica)	januar 1993.
Miletići (opština Travnik)	april 1993.
Guča Gora (opština Travnik)	juni 1993.
Maline (opština Travnik)	juni 1993.
Čukle (opština Travnik)	juni 1993.
Šušanj/Ovnak/Brajkovići/ Grahovčići (opština Zenica)	juni 1993.

Mehmed ALAGIĆ:

Miletići (opština Travnik)	april 1993.
Guča Gora (opština Travnik)	juni 1993.
Maline (opština Travnik)	juni 1993.
Čukle (opština Travnik)	juni 1993.
Vareš (opština Vareš)	novembar 1993.
Buhine Kuće (opština Vitez)	januar 1994.

Amir KUBURA:

Dusina (opština Zenica)	januar 1993.
Maline (opština Travnik)	juni 1993.

Šušanj/Ovnač/Brajkovići/
Grahovčiči (opština Zenica)
Vareš (opština Vareš)

juni 1993.
novembar 1993.

Tim propustima **Enver HADŽIHASANOVIĆ, Mehmed ALAGIĆ i Amir KUBURA** počinili su:

Tačka 16: BEZOBZIRNO UNIŠTAVANJE GRADOVA, NASELJA ILI SELA KOJE NIJE OPRAVDANO VOJNOM NUŽDOM kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3(b) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 17: PLJAČKANJE JAVNE ILI PRIVATNE IMOVINE kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3(e) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Tačka 18: UNIŠTAVANJE IMOVINE ŠIROKIH RAZMJERA KOJE NIJE OPRAVDANO VOJNOM NUŽDOM kao **TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949.**, djelo kažnjivo po članovima 2(d) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 19 (UNIŠTAVANJE ILI HOTIMIČNO NANOŠENJE ŠTETE USTANOVAMA NAMIJENJENIM RELIGIJI)

- 28) **Enver HADŽIHASANOVIĆ**, otprilike od juna 1993. do 31. oktobra 1993. i **Mehmed ALAGIĆ**, od otprilike juna 1993. do februara 1994., znali su ili je bilo razloga da znaju da se snage ABiH pod njihovom komandom i kontrolom spremaju planirati, pripremati ili izvršiti uništenje ili hotimično nanošenje štete ustanovama bosanskih Hrvata namijenjenim religiji, u sljedećim gradovima i selima u naznačenom periodu ili otprilike tih datuma, ili da su to već učinile, a nisu preduzeli potrebne i razumno moguće mjere da takve radnje spriječe ili kazne njihove počinioce:

Guča Gora (opština Travnik)
Travnik (opština Travnik)

juni 1993.
juni 1993.

Tim propustima **Enver HADŽIHASANOVIĆ i Mehmed ALAGIĆ** počinili su:

Tačka 19: UNIŠTAVANJE ILI HOTIMIČNO NANOŠENJE ŠTETE USTANOVAMA NAMIJENJENIM RELIGIJI kao **KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA**, djelo kažnjivo po članovima 3(d) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST:

Enver HADŽIHASANOVIĆ:

- 29) **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je od 14. novembra 1992. do 31. oktobra 1993. bio komandant 3. korpusa ABiH.
- 30) Prije nego što je stupio u ABiH, **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je godinama bio aktivni oficir JNA. U vrijeme kada je preuzeo komandu nad 3. korpusom ABiH, **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je imao iskustva u rukovođenju i komandovanju vojnim jedinicama. **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je pored toga prošao posebnu obuku iz oblasti vojnih disciplinskih postupaka.
- 31) Slijedeći uobičajenu praksu ABiH u korišćenju raznih propisa i uputstava bivše JNA, **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je na osnovu svojih ovlašćenja i dužnosti kao komandanta bio, *inter alia*, odgovoran za pripremu korpusa za oružanu borbu na bojištu, uključujući planiranje operacija i drugih oblika borbenih dejstava, prosljeđivanje odluka potčinjenim komandama i kontrolisanje sprovođenja tih odluka.
- 32) Sve vrijeme na koje se odnose optužbe u ovoj optužnici, **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je na osnovu svojeg položaja i ovlašćenja kao komandanta korpusa, direktno ili preko svojeg načelnika štaba, pomoćnikâ, načelnika rodova i službi i drugih oficira, komandovao svim jedinicama 3. korpusa ABiH i jedinicama koje su dejstvovale unutar zone pod njegovom komandom. Te jedinice uključuju, ali se ne ograničavaju na jedinice opisane u paragrafima 59) do 67) niže u tekstu. **Enver HADŽIHASANOVIĆ** pokazivao je ili vršio i formalnu *de jure* i *de facto* vlast svojim rukovođenjem i komandovanjem u oblasti vojnih pitanja na način konzistentan sa vršenjem vlasti nadređene osobe, i to u raznim vidovima kao što su: izdavanje naređenja, uputstava i direktiva jedinicama potčinjenim 3. korpusu ABiH, staranje da se ta naređenja, uputstva i direktive sprovede s punom odgovornošću za njihovo izvršenje,

razmještanje snaga, artiljerije i drugih jedinica pod svojom komandom, te planiranje priprema i izvođenja vojnih operacija koje su izvodile te jedinice. Nadalje, **Enver HADŽIHASANOVIĆ** se starao da bude stalno i ažurno informisan o svemu što se dešavalo na terenu, uključujući i manje incidente, bio je u gotovo svakodnevnom kontaktu sa štabom Vrhovne komande ABiH, ostvarivao organizacionu strukturu ABiH uključujući formiranje operativnih grupa i potčinjavanje jedinica u sastavu operativnih grupa, postavljao i razrješavao dužnosti vojne zapovjednike, te kontrolisao i vojne jedinice potčinjene 3. korpusu ABiH i zatočeničke centre koji su funkcionisali u zoni pod njegovom komandom.

- 33) **Enver HADŽIHASANOVIĆ** je svoju vlast komandanta korpusa pokazivao i time što je pregovarao sa HVO-om o razmjeni ratnih zarobljenika i sporazumima o prekidu vatre, imenovao oficire 3. korpusa ABiH u Zajedničku komandu ABiH i HVO-a, te pregovarao sa zvaničnicima UNPROFOR-a i PMEZ-a.

Mehmed ALAGIĆ:

- 34) **Mehmed ALAGIĆ** je od 8. marta 1993. do 31. oktobra 1993. bio komandant OG "Bosanska Krajina" 3. korpusa ABiH.
- 35) **Mehmed ALAGIĆ** je od 1. novembra 1993. do 26. februara 1994. bio komandant 3. korpusa ABiH.
- 36) Prije nego što je stupio u ABiH, **Mehmed ALAGIĆ** je godinama bio aktivni oficir JNA. U vrijeme kada je preuzeo komandu nad OG "Bosanska Krajina" 3. korpusa ABiH, **Mehmed ALAGIĆ** je imao iskustva u rukovođenju i komandovanju vojnim jedinicama.
- 37) Slijedeći uobičajenu praksu ABiH u korišćenju čitavog niza propisa i uputstava bivše JNA, **Mehmed ALAGIĆ** je na osnovu svojih ovlašćenja i dužnosti komandanta bio, *inter alia*, odgovoran za pripremu njemu potčinjenih jedinica za oružanu borbu na bojištu, uključujući planiranje operacija i drugih oblika borbenih dejstava, prosljeđivanje odluka potčinjenim komandama i kontrolisanje sprovođenja tih odluka.

- 38) Sve vrijeme na koje se odnose optužbe u ovoj optužnici, **Mehmed ALAGIĆ** je, na osnovu svojih goreopisanih položaja i ovlašćenja, od 8. marta 1993. do 31. oktobra 1993., komandovao svim jedinicama OG "Bosanska Krajina" 3. korpusa ABiH uključujući, ali ne ograničavajući se na jedinice opisane u paragrafu 65) niže u tekstu, a od 1. novembra 1993. do 26. februara 1994. svim jedinicama koje su djelovale unutar zone 3. korpusa ABiH uključujući, ali ne ograničavajući se na jedinice opisane u paragrafima od 59) do 67) niže u tekstu. **Mehmed ALAGIĆ** je pokazivao i vršio i formalnu i *de facto* vlast svojim rukovođenjem u oblasti vojnih pitanja na način konzistentan sa vršenjem vlasti nadređene osobe, i to u raznim vidovima kao što su, među ostalim, izdavanje naredjenja, uputstava i direktiva jedinicama potčinjenim OG "Bosanska Krajina" 3. korpusa ABiH, odnosno jedinicama potčinjenim 3. korpusu ABiH, razmještanje snaga pod svojom komandom, te planiranje priprema i sprovođenja vojnih operacija koje su izvodile jedinice pod njegovom komandom, kao i kontrolisanje vojnih jedinica potčinjenih njegovoj komandi i zatočeničkih centara koji su funkcionisali unutar zone pod njegovom komandom.
- 39) **Mehmed ALAGIĆ** je svoju vlast komandanta operativne grupe odnosno komandanta korpusa pokazivao i time što je pregovarao sa HVO-om o sporazumima o prekidu vatre, te pregovarao sa zvaničnicima UNPROFOR-a i PMEZ-a.

Amir KUBURA

- 40) **Amir KUBURA** je od 1. januara 1993. do 20. jula 1993. bio načelnik štaba 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH. Od 1. aprila 1993. do 20. jula 1993., **Amir KUBURA** je zamjenjivao Asima KORIČIĆA, tadašnjeg komandanta 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH koji je u tom periodu bio odsutan.
- 41) **Amir KUBURA** je od 21. jula 1993. do 15. marta 1994. bio komandant 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH.
- 42) Prije nego što je stupio u ABiH, **Amir KUBURA** je bio aktivni oficir JNA.

- 43) Slijedeći uobičajenu praksu ABiH u korišćenju raznih propisa i uputstava bivše JNA, **Amir KUBURA** je na osnovu svojih ovlašćenja i dužnosti komandanta bio, *inter alia*, odgovoran za pripremu njemu potčinjenih jedinica za oružanu borbu na bojištu, uključujući planiranje operacija i drugih oblika borbenih dejstava, prosljeđivanje odluka potčinjenim komandama i kontrolisanje tih odluka.
- 44) Sve vrijeme na koje se odnose optužbe u ovoj optužnici, **Amir KUBURA** je na osnovu svojeg goreopisanog položaja i ovlašćenja komandovao svim jedinicama 7. muslimanske brdske brigade 3. korpusa ABiH. **Amir KUBURA** je pokazivao i vršio i formalnu i *de facto* vlast svojim rukovođenjem u oblasti vojnih pitanja na način konzistentan sa vršenjem vlasti nadređene osobe, i to u raznim vidovima kao što su, među ostalim, izdavanje naređenja, uputstava i direktiva jedinicama potčinjenim 7. muslimanskoj brdskoj brigadi 3. korpusa ABiH, razmještanje snaga pod svojom komandom, te planiranje priprema i sprovođenje vojnih operacija koje su izvodile jedinice pod njegovom komandom, kao i kontrolisanje vojnih jedinica potčinjenih njegovoj komandi i zatočeničkih centara koji su funkcionisali unutar zone pod njegovom komandom.

OPŠTI NAVODI:

- 45) Sva djela i propusti navedeni u ovoj optužnici dogodili su se u periodu od 1. januara 1993. do 31. januara 1994. na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- 46) Sve vrijeme na koji se odnosi ova optužnica, u Bosni i Hercegovini postojalo je stanje međunarodnog oružanog sukoba i djelomične okupacije.
- 47) Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, žrtve teških povreda Ženevskih konvencija iz 1949. bile su lica zaštićena odredbama odnosnih Ženevskih konvencija.
- 48) Sva djela i propusti za koje se tereti kao za teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. dogodili su se tokom oružanog sukoba i djelomične okupacije Bosne i Hercegovine.

- 49) Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, **Enver HADŽIHASANOVIĆ, Mehmed ALAGIĆ i Amir KUBURA** bili su dužni da se pridržavaju zakona i običaja koji regulišu vođenje oružanih sukoba, uključujući Ženevske konvencije iz 1949. godine i njihove Dopunske protokole. Pored toga, **Enver HADŽIHASANOVIĆ, Mehmed ALAGIĆ i Amir KUBURA** imali su odgovornost da obezbijede da se vojne jedinice pod njihovom komandom i kontrolom pridržavaju tih pravila međunarodnog prava i ponašaju se prema njima. Štaviše, **Enver HADŽIHASANOVIĆ, Mehmed ALAGIĆ i Amir KUBURA** su shodno naredbi nadređenog imali obavezu da pokreću postupak izricanja zakonskih sankcija protiv onih pojedinaca pod svojom komandom i kontrolom koji su prekršili međunarodno ratno pravo.
- 50) **Enver HADŽIHASANOVIĆ, Mehmed ALAGIĆ i Amir KUBURA** su, u periodu kada su bili na položajima navedenim u prethodnim paragrafima, krivično odgovorni za djela svojih podređenih, na osnovu člana 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Nadređeni je odgovoran za djela svog (svojih) podređenog (podređenih) ako je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počinuti takva djela ili da su ih već počinili, a nadređeni nije preduzeo potrebne i razumno moguće mjere da takva djela spriječi ili da kazni njihove počinioce.

DODATNE ČINJENICE:

- 51) Događaji navedeni u ovoj optužnici desili su se u kontekstu raspada bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljnjem tekstu: SFRJ).
- 52) Republika Hrvatska (u daljnjem tekstu: Hrvatska) proglasila je nezavisnost 25. juna 1991., a stvaran učinak te odluke odgođen je do 8. oktobra 1991. Evropska zajednica je 15. januara 1992. priznala Hrvatsku, a nakon toga je 22. maja 1992. Hrvatska primljena u Ujedinjene nacije kao država-članica.
- 53) Republika Bosna i Hercegovina je nezavisnost proglasila 3. marta 1992. godine. Evropska zajednica ju je priznala 6. aprila 1992., a Hrvatska 7. aprila 1992. godine. Dana 22. maja 1992., Bosna i Hercegovina je primljena u Ujedinjene nacije kao država-članica.

- 54) S raspadom SFRJ, oficirski kadar bivše JNA počeo je da se priprema za odbranu Bosne i Hercegovine. Dana 8. aprila 1992., Predsjedništvo Bosne i Hercegovine raspustilo je TO SFRJ i osnovalo novi štab TO-a Bosne i Hercegovine. Dana 15. aprila 1992., novi štab TO-a izdao je naredbu za osnivanje Glavnog štaba TO-a, koji je preuzeo potpunu komandu nad postojećim jedinicama i u suštini postao glavni štab vojske. Dana 20. maja 1992., Predsjedništvo Bosne i Hercegovine donijelo je Uredbu o oružanim snagama Bosne i Hercegovine, čime je formalno obrazovana ABiH.
- 55) Dana 23. avgusta 1992., Predsjedništvo Bosne i Hercegovine izdalo je naredbu o "Primjeni pravila međunarodnog ratnog prava u oružanim snagama Bosne i Hercegovine". Ta je naredba stupila na snagu 5. septembra 1992. godine. Naredbom je propisano:
- a) svi komandanti jedinica i svaki pripadnik oružanih snaga pojedinačno su odgovorni za primjenu ovih pravila;
 - b) starješine su dužne preduzeti korake propisane pravilima protiv lica koja ih krše;
 - c) svi pripadnici oružanih snaga podliježu obuci radi upoznavanja s ovim pravilima;
 - d) u planiranju i pripremi vojnih aktivnosti oružanih snaga mora se voditi računa o ovim pravilima i pravu.
- 56) Dana 1. avgusta 1992., predsjedničkom uredbom stupio je na snagu zakon o službi u Armiji BiH. Prema tom zakonu, lica koja nisu državljani Bosne i Hercegovine u vrijeme ratnog stanja mogu stupiti u ABiH i bivati unapređena. Dana 14. aprila 1993., i ovaj put predsjedničkim uredbom, zakon o službi u ABiH doživio je izmjene i dopune koje su omogućavale da se u vrijeme ratnog stanja u više starješinske činove unapređuju lica koja nisu bosanski državljani.
- 57) Dana 18. avgusta 1992., predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine donio je "Odluku o formiranju Korpusa ABiH". U tom dokumentu iznosi se podjela Bosne i Hercegovine na pet vojnih zona odgovornosti poznatih pod nazivom korpusi te se

navodi koje će opštine pojedini korpus obuhvatiti. Na osnovu te odluke formiran je 3. korpus ABiH sa sjedištem u Banjoj Luci, mada je kao privremeno sjedište 3. korpusa ABiH navedena i korišćena Zenica.

- 58) Na popisu opština koje su ušle u zonu odgovornosti 3. korpusa ABiH nalaze se sljedeće opštine: Banja Luka, Bosanska Dubica, Bosanska Gradiška, Bugojno, Busovača, Čelinac, Donji Vakuf, Gornji Vakuf, Jajce, Kakanj, Kotor Varoš, Kupres, Laktaši, Mrkonjić Grad, Novi Travnik, Prnjavor, Skender Vakuf, Srbac, Šipovo, Travnik, Vitez, Zavidovići, Zenica i Žepče.
- 59) Dana 9. novembra 1992., načelnik Glavnog štaba ABiH izdao je naredbu za formiranje određenih vrsta jedinica u 3. korpusu ABiH, kojom je omogućena integracija raznih jedinica i štabova TO-a.
- 60) Dana 19. novembra 1992., formirana je 7. muslimanska brdska brigada, sa komandom u Zenici. Sedma muslimanska brdska brigada nastala je kao laka pješadijska manevarska jedinica, a sastojala se od tri bataljona: u Travniku (1. bataljon), Zenici (2. bataljon) i Kaknju (3. bataljon).
- 61) Sedma muslimanska brdska brigada 3. korpusa Armije BiH bila je jedinica sastavljena isključivo od Muslimana. Pripadnici ove jedinice morali su se strogo pridržavati islama. Regruti su morali položiti zakletvu koja je sadržavala i to da će slijediti primjer pravog muslimanskog vojnika, opisan u knjižici pod naslovom "Upute muslimanskom borcu". "Upute muslimanskom borcu" prvi put su objavljene 1993., a nakon toga je u zoni odgovornosti 3. korpusa ABiH razdijeljeno oko 20.000 primjeraka. Godine 1994. izašla su nova izdanja. Knjižica sadrži sljedeće naslove i tekst:
- a) Pokornost: "Muslimanski borac se prvenstveno pokorava vrhovnom zapovjedniku, pa tek onda pretpostavljenom starješini."
- b) Ratni plijen: "... razumije se da jedna petina plijena pripada državnoj blagajni, a ostale četiri petine pripadaju borcima. Međutim, u situacijama kada vojnici primaju plate i u kojima je država preuzela obavezu zbrinjavanja boraca i njihovih porodica, ... kompletan ratni plijen se stavlja na raspolaganje državi. ... Zbog toga je najispravnije da država

preko nadležnih vojnih starješina raspolaže sa ratnim plijenom.”

c) Ratni zarobljenici: “...zabranjeno je ubijanje žena, djece i svećenika koji nemaju nikakvog učešća u ratu i koji direktno ili indirektno ne pomažu neprijatelje;... Islam takođe zabranjuje mučenje i izivljavanje na zarobljenicima, masakriranje neprijateljskih ranjenika i leševa... Ovo su opšta pravila, obavezujuća za naše vojnike. Međutim, ukoliko starješina procijeni da situacija i opšti interes zahtijevaju da se i drukčije postupi vojnici su obavezni poslušati starješinu. Tako npr. ako starješina ili viša komanda ocijeni da je u interesu odbrane, zaštite vlastitog naroda i viših ciljeva ispravnije zapaliti određene objekte, usjeve ili šumu, onda je i to dozvoljeno činiti... Takođe se vojnoj komandi stavlja na raspolaganje da odluči da li je korisnije i od interesa za opštu stvar da se oslobodi, razmijeni ili likvidira neprijateljskog zarobljenika.”

- 62) Stvaranjem zone pod komandom 3. korpusa ABiH “mudžahedini” su uključeni u sastav i potčinjeni 7. muslimanskoj brdskoj brigadi. Nakon toga su “mudžahedini” u vrlo velikoj mjeri učestvovali u borbenim dejstvima sa 7. muslimanskom brdskom brigadom. Kao jedinica koja služi prvenstveno za napad, mudžahedini su često predvodili operacije.
- 63) Naredbom **Envera HADŽIHASANOVIĆA** od 8. marta 1993., u sklopu 3. korpusa ABiH formirane su sljedeće četiri operativne grupe: OG “Lašva” sa komandom u Kaknju, OG “Zapad” sa komandom u Bugojnu, OG “Bosna” sa komandom u Zavidovićima i OG “Bosanska Krajina” sa komandom u Travniku.
- 64) Sa formiranjem OG “Bosanska Krajina”, **Mehmed ALAGIĆ** je postavljen za njenog komandanta.
- 65) U početku je komandi OG “Bosanska Krajina” potčinjena 7. muslimanska brdska brigada, kao i 17. krajiška brdska brigada, 305. brdska brigada Jajce, 27. motorizovana brigada, te Opštinski štab odbrane Jajce sa svojim jedinicama. Dana 16. aprila 1993. ili otprilike tog datuma, u sastav OG “Bosanska Krajina” ušle su 306. brdska brigada, 308. brdska brigada i 312. brdska brigada.

- 66) Dana 15. aprila 1993. ili oko tog datuma, dijelovi 7. muslimanske brdske brigade premješteni i su i potčinjeni direktno komandi 3. korpusa ABiH, koja je već bila neposredno nadređena komanda 301. brdskoj brigadi Zenica, 303. brigadi Zenica, 314. brdskoj brigadi Zenica, Opštinskom štabu odbrane Zenica sa pripadajućim jedinicama i svim prištapskim jedinicama Korpusa.
- 67) Dana 13. avgusta 1993., formirana je jedinica "El Mudžahid" i stavljena pod komandu 3. korpusa ABiH.
- 68) Hrvatska zajednica Herceg-Bosna (u daljnjem tekstu: HZ H-B) proglasila se 18. novembra 1991. kao odvojena ili zasebna "politička, kulturna, ekonomska i teritorijalna cjelina" na teritoriji Bosne i Hercegovine. Ciljevi te zajednice bili su, među ostalim, tješnje povezivanje sa Hrvatskom, što se manifestiralo upotrebom hrvatske valute i hrvatskog jezika u HZ H-B-u. Te težnje je podržavala Hrvatska, koja je bosanskih Hrvatima davala hrvatsko državljanstvo.
- 69) Ustavni sud Bosne i Hercegovine je 14. septembra 1992. proglasio je HZ H-B nelegalnom. Ni samoproglašena HZ H-B ni kasnije, 28. avgusta 1993. samoproglašena Hrvatska Republika Herceg-Bosna (u daljnjem tekstu: HR H-B) nikad nisu međunarodno priznate.
- 70) Dana 24. oktobra 1991. osnovana je skupština bosanskih Srba, kao najviši predstavnički i zakonodavni organ srpskog naroda u Bosni i Hercegovini. Dana 9. januara 1992., skupština bosanskih Srba proglasila je "Srpsku Republiku Bosnu i Hercegovinu". Proglašeno je da teritorija te republike obuhvata "teritorije srpskih autonomnih regija i pokrajina i drugih srpskih cjelina u Bosni i Hercegovine, uključujući oblasti u kojima je srpski narod ostao u manjini zbog genocida koji je nad njim počinjen u Drugom svjetskom ratu", te da je ona u sastavu savezne jugoslavenske države.
- 71) Od kraja marta 1992. godine snage bosanskih Srba počele su fizički preuzimati kontrolu nad opštinama koje su proglašene dijelom srpske države.
- 72) Dana 12. maja 1992., skupština bosanskih Srba je izglasala osnivanje Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: "VRS"), čime su jedinice JNA koje su ostale u Bosni i Hercegovini efektivno transformisane u komande nove

vojske. JNA, koja je rekonstituisanjem SFRJ u Saveznu Republiku Jugoslaviju preimenovana u Vojsku Jugoslavije, nastavila je održavati čvrste veze sa VRS-om. Pružala je ključnu borbenu, finansijsku i logističku podršku vojnim operacijama koje je VRS preduzimaо protiv nesrpskog stanovništva u Bosni i Hercegovini.

- 73) U januaru 1993., nakon mirovnih pregovora održanih u Ženevi 2. januara 1993. i od 23. do 30. januara 1993., predložen je takozvani Vance-Owenov mirovni plan. Dio Vance-Owenovog plana bilo je i osnivanje 10 kantona u Bosni i Hercegovini, svakog sa vlastitom upravom kojoj će na čelu biti predstavnici većinskog naroda u kantonu. Srednja Bosna je trebala postati kanton 10 i obuhvatati opštine Travnik, Novi Travnik, Vitez, Busovača, Fojnica, Gornji Vakuf i dio Kiseljaka. U Kantonu 10 većinsko stanovništvo bili bi bosanski Hrvati.
- 74) Nakon toga je ABiH učestvovao u oružanom sukobu sa HVO-om i HV-om koji je trajao najmanje do januara 1994. godine. Dana 18. marta 1994. predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine i predsjednik Hrvatske potpisali su Washingtonski sporazum. Osnovana je muslimansko-hrvatska Federacija Bosne i Hercegovine.

Dana 5. jula 2001.
U Hagu, Nizozemska

/potpis na originalu/
Carla Del Ponte
tužilac

[pečat Tužilaštva MKSJ-a]

